

آشنایی با مغالطات

آموزش سواد رسانه ای - درس سوم

: طراح دوره آموزشی

دکتر مانی محرابی

ابداء کننده روش نوید آموزش سواد رسانه ای

هیات علمی اندیشکده روابط بین الملل

IRThink.com

اندیشکده روابط بین الملل

گزاره

جمله ای خبری که بتوان درستی یا نادرستی را در مورد آن بکار برد. مانند زمین گرد است.

جملات پرسشی، امری، عاطفی و ... را نمی توان گزاره نامید.

مغالطه چیست؟

مغالطه ظاهراً نوعی استدلال است ولی به شکلی منطقی دارای ایراد است و نتیجه آن درست نیست.

در مغالطه مقدمات گزاره، به هر دلیلی نتیجه را تضمین نمی کنند.

مغالطه

"استدلال از راه برتر دانستن مقبولیت عمومی"

در استدلال از راه برتر دانستن مقبولیت عمومی شخص مغالطه
گر ادعایی را به دلیل مقبولیت آن ادعا توسط اکثریت مردم
درست می پندارد.

مانند : شخص الف - مرد سالاری عملی صحیح است زیرا اگر
صحیح نبود اکثریت مردم آن را قبول نمی کردند.

مغالطه "استدلال از راه سنگ"

مغالطه استدلال از راه سنگ بیان سخنی است که در ظاهر به عنوان دلیل ادعا بیان می شود ولی در واقع رابطه ادعا با نقد ها را از بین می برد.

مانند : شخص الف - شخص ج دروغ می گوید. شخص ب - امکان ندارد، شخص ج دوست صمیمی من است.

مغالطه "اسکاتلندی واقعی"

اسکاتلندی واقعی مغالطه ای است که در آن فردی که ادعایی را مطرح کرده و با مثالی نقض ادعای خود مواجه می شود، به جای باز پس گیری ادعا، با بازتفسیر یک واژه از رد شدن ادعای خود جلوگیری می کند.

مانند : شخص الف - همه کتاب خوان ها انسان های درستی هستند. شخص ب - من شخص کتاب خوانی را می شناسم که دزدی می کرده. شخص الف - آن شخص کتاب خوان واقعی نبوده.

مغالطه "اکتفا به نتیجه"

مغالطه اکتفا به نتیجه مغالطه ای است که در آن بر اساس دلخواه بودن یا دلخواه نبودن نتیجه یک گزاره، حکم بر درستی یا نادرستی گزاره داده می شود.

مانند : شخص الف - من به روح معتقد نیستم. شخص ب - این را نگو، در این صورت معنویت از بین خواهد رفت.

مغالطه "تعمیم شتاب زده"

مغالطه تعمیم شتاب زده عبارت است از اکتفا به نمونه های نادرست یا محدود برای صدور حکمی کلی.

مانند : شخص ب که اکنون اعتیاد دارد هرگز نه کتابی خوانده و نه به والدین خود احترام می گذاشت، همه کسانی که کتاب نمی خوانند و به والدین خود احترام نمی گذارند معتاد خواهند شد.

مغالطه "تکرار"

تکرار یک ادعا به جای اثبات آن، که به دلیل خسته کردن مخاطب و تاثیرات روانی که باعث ایجاد این احساس می شود که دلیل مدعا در جای دیگری عرضه شده، مورد قبول مخاطب قرار می گیرد.

مغالطه "تمثیل"

سرایت حکم یک امر به امری دیگر بدون آن که شباهت کاملی
میان این دو امر باشد را مغالطه تمثیل می نامند.

مانند : شخص الف - معذرت می خواهم که باعث شکسته شدن
شیشه منزل شما شدم. شخص ب - پس من هم سر تو را می
شکنم و عذر خواهی می کنم.

مغالطه "تو نیز"

تو نیز مغالطه ای است که مغالطه گر یک ادعا را به دلیل تناقض با دیگر ادعای فرد، یا به دلیل وارد بودن انتقاد موجود در ادعا بر خود فرد ادعا کننده رد می کند.

مانند : شخص الف - سیگار کشیدن به انسان ضرر می رساند. شخص ب - اگر این طور است چرا خودت سیگار می کشی؟

یا : شخص الف - شخص ج انسان شریفی است. شخص ب - اما دیروز ادعا کرده بودی شخص ج انسان خوبی نیست، پس این ادعا هم اشتباه است.

یا : شخص الف - چرا شما حیوانات را ازیت و آزار می کنید؟ شخص ب - چرا شخص ج پرندگان را شکار می کند؟

مغالطه

"توسل سنن و رسومات"

توسل به سنن و رسومات مغالطه ای است که قدمت را دلیلی برای صحت ادعا می داند، با این فرض که حتما این عمل یا ادعا صحیح بوده که از زمان های قدیم صورت می گرفته.

مانند : شخص الف - مردم این شهر قرن ها ست با هیزم خانه خود را گرم می کنند، احمقانه است اکنون بخواهند با بخاری گازی این کار را بکنند.

یا : شخص الف - خانواده ما سال ها ست این عمل را انجام می دهد، یعنی در این سال ها اشتباه می کردیم؟

مغالطه "توسل به تازگی"

توسل به تازگی مغالطه ای است بر این اساس که هر چیزی که جدیدتر است، با تکیه بر پیشرفت بشر به وجود آمده و حتما بهتر است. این استدلال غلط در مقابل سنت گرایی می آید.

مانند : این گزاره صحیح است چون بر پایه آخرین و جدیدترین پژوهش ها استوار بوده است.

مغالطه

"توسل به ترس"

توسل به ترس مغالطه ای است که شخص در آن با ترسناک جلوه دادن یا تاکید بر ترسناک بودن نظر یا فرد مخالف، دیگران به سمت خود یا نظر خود جلب می کند.

مانند : شخص الف - نظرات شخص ب موجب آشوب و هرج مرج خواهد شد، پس حواستان را در هنگام انتخاب جمع کنید.

مغالطه "توسل به میانه روی"

مغالطه توسل به میانه روی همیشه حد وسط میان دو گزاره، بدون در نظر گرفتن صدق و کذب آنها را درست می پندارد.

مانند : شخص الف - قیمت گذاری من برای این کالا معادل سه است. شخص ب - به نظر من این کالا ارزشی معادل یک دارد. شخص الف - پس من این کالا را معادل دو به شما می فروشم.

مغالطه "چهار حدی"

مغالطه چهار حدی نوعی قیاس است که بین دو گزاره صورت می گیرد، دارای چهار قسمت بوده و در نتیجه گیری دو قسمت مشترک حذف می شوند.

فرمول این مغلطه این گونه است :

گزاره یک : الف ب است.

گزاره دو : ب ج است.

نتیجه : الف ج است.

مانند :

شخص الف : سقراط انسان است.

شخص ب : انسان دارای نژادهای گوناگون است.

نتیجه : سقراط دارای نژادهای گوناگون است.

مغالطه "حمله شخصی"

حمله شخصی مغالطه ای است که در آن به دلیل نادرست بودن رفتار یا کردار یک شخص، ادعاهای مطرح شده توسط وی نیز نادرست تشخیص داده می شوند.

مانند : رد شدن تقاضای احترام به حقوق شهروندی زمانی از سوی یک دزد مطرح می شود.

مغالطه "دو پهلو"

دو پهلو مغالطه ای ست که در آن گزاره مقصود را بیان نکرده و می توان معانی یا مفاهیم متعددی از آن برداشت کرد.

مانند : من مثل برادرم ورزشکار نیستم.

یا : بهزاد به سارا گفته است که در کنکور قبول نشده.

مغالطه "علت شمردن مقدمه"

علت شمردن مقدمه مغالطه ای است که در مواقعی که وقتی دو حادثه یکی پس از دیگری رخ داده و علت حادثه دوم مشخص نیست، حادثه اول را علت حادثه دوم می داند.

مانند : علت دانستن برق و معلول دانستن رعد.

مغالطه "مرد پوشالی"

جایگزین کردن مسئله دلخواه با مسئله مورد نظر و حمله به آن به جای مسئله اصلی مورد بحث را مغالطه مرد پوشالی می نامند.

مانند : شخص الف - تمام کتاب ها ارزش خواندن دارند، حتی کتاب های بد. شخص ب - شما از کتاب های بد دفاع می کنید.

مغالطه "مسموم کردن چشمه"

مغالطه مسموم کردن چشمه شرایطی است که شخص ادعایی را مطرح و صفتی ناروا را به مخالفان ادعای خود نسبت می دهد، به شکلی که هر فردی پس از ادعا ناخواسته خود را مصداق آن صفت ناروا معرفی می کند.

مانند : شخص الف - هیچ کس نباید وکالت دزدها را بر عهده بگیرد. تنها اشخاصی وکالت دزدها را بر عهده می گیرند که خودشان هم دزد باشند.

مغالطه "مصادره به مطلوب"

مصادره به مطلوب نوعی مغالطه است که از نتیجه به عنوان مقدمه استدلال استفاده می شود و استدلال به جای اثبات نتیجه، در واقع فقط آن را تکرار می کند.

مانند : شخص الف - شخص ج انسان دروغگویی نیست. شخص ب - به چه دلیل؟ شخص الف - چون خودش در زندگی نامه اش اینگونه نوشته.

مغالطه "معمای غلط"

معمای غلط نام یک مغالطه است که در آن شخص فقط یک یا چند حالت را که خود بیان می کند ممکن می داند. در حالی که حالات دیگری هم برای موضوع امکان دارد.

مانند : شخص الف بیان می کند شخص ج با شخص د به سینما نرفته است. شخص ب نتیجه می گیرد پس شخص ج با شخص ه به سینما رفته است.

مغالطه "رد استدلال"

رد یک گزاره، به دلیل رد دلایل اثبات آن را مغالطه رد استدلال می نامند.

مانند : شخص الف - اکنون تابستان است چون هوا گرم است.
شخص ب - گرما به دلیل لباس زیادی است که پوشیده ایم، پس اکنون تابستان نیست.

یا : شخص الف - اکنون تابستان است چون هوا گرم است.
شخص ب - امشب هوا کاملا سرد خواهد شد، پس اکنون تابستان نیست.

مغالطه

”نتیجه گیری از ترکیب“

مغالطه نتیجه گیری از ترکیب به این صورت است که شخص از ادعای درست در مورد اجزای یک چیز، در مورد کل آن چیز استفاده می کند.

مانند : شخص الف - ملکول ها با چشم غیر مسلح قابل رویت نیستند. کتاب از ملکول ساخته شده. پس کتاب با چشم غیر مسلح قابل رویت نیست.

یا : شخص الف - بازیکنان این تیم فوتبال خوب نیستند پس این تیم فوتبال خوب نیست.

مغالطه

"نتیجه گیری از منابع موثق"

نتیجه گیری از منابع موثق گاهی به مغالطه ختم می شود. این مغالطه به این صورت است که یک گزاره را درست بدانیم تنها به این دلیل که یک منبع موثق آن را درست می داند. در واقع دلایل آن منبع موثق ممکن است درست باشد یا ممکن است درست نباشد و به هر حال باید مورد بررسی قرار گیرد، در غیر این صورت مغالطه صورت گرفته است.

مانند : شخص الف - سیاره های زیادی دارای شرایط زندگی دقیقا مانند زمین هستند. من این مطلب را در یک مجله معتبر اخترشناسی مطالعه کردم.

مغالطه "وجود علت در همبستگی"

مغالطه وجود علت در همبستگی از این پیش فرض غلط ناشی می شود که وقتی دو رویداد با هم به وقوع می پیوندند، حتما یکی دلیل دیگری ست.

مانند : شخص الف - وجود چتر در ماشین باعث بروز تصادف می شود.

یا : افراد متاهل بیشتر از افراد مجرد دچار ریزش مو می شوند.

آشنایی با مغالطات

آموزش سواد رسانه ای - درس سوم (رایگان)

اندیشکده روابط بین الملل

ایران
IRThink.co